

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 19.1.2010
COM(2010) 4 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Επιλογές όσον αφορά το όραμα και τον στόχο της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα μετά το
2010**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βιοποικιλότητα, δηλαδή η ποικιλία των οικοσυστημάτων, ειδών και γονιδίων, συνιστά το φυσικό κεφάλαιο του πλανήτη. Είναι αναπόσπαστο μέρος της αειφόρου ανάπτυξης δεδομένου ότι παρέχει ζωτικής σημασίας αγαθά και υπηρεσίες, όπως είναι η τροφή, η δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα και η ρύθμιση των θαλασσών και των άλλων υδάτων, που στηρίζουν την οικονομική ευμάρεια, την κοινωνική ευημερία και την ποιότητα ζωής. Σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας αποτελεί τη σοβαρότερη περιβαλλοντική απειλή παγκοσμίως και συνεπάγεται σημαντικές απώλειες, τόσο οικονομικές όσο και από πλευράς ευημερίας.

Το 2001, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έθεσε ως στόχο την *ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας στην ΕΕ μέχρι το 2010*. Το 2002, δεσμεύτηκε να επιδιώξει τον παγκόσμιας εμβέλειας στόχο να μειωθεί σημαντικά η απώλεια βιοποικιλότητας ανά την υφήλιο έως το 2010. Στη συνέχεια, εντάθηκαν οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού και, το 2006, η Επιτροπή εξέδωσε πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, με σκοπό την επιτάχυνση της προόδου¹.

Ωστόσο, παρόλες τις μέχρι τούδε προσπάθειες, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η ΕΕ δεν θα επιτύχει τον στόχο της².

Στη σύνοδο του Μαρτίου του 2009 για το περιβάλλον, το Συμβούλιο έκανε έκκληση να αποκτήσει η ΕΕ νέο όραμα και στόχο όσον αφορά τη βιοποικιλότητα βασιζόμενη, αλλά και συμβάλλοντας, στις διεθνείς συζητήσεις σχετικά με ένα παγκόσμιο όραμα για τη βιοποικιλότητα μετά το 2010, στο πλαίσιο ενός επικαιροποιημένου στρατηγικού σχεδίου που πρέπει να θεσπιστεί μέχρι τα τέλη του 2010, προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη βιολογική ποικιλότητα.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών διεξήχθησαν διαβουλεύσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς, με θέμα τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τη βιοποικιλότητα για μετά το 2010. Σε επίπεδο ΕΕ, η ανωτέρου επιπέδου διάσκεψη των εμπλεκόμενων φορέων, που διοργανώθηκε από την Επιτροπή στην Αθήνα στις 26 και 27 Απριλίου 2009, αποτέλεσε ορόσημο. Στο «μήνυμα από την Αθήνα» που εκδόθηκε μετά τη διάσκεψη υπογραμμίζεται η ανάγκη καθορισμού στόχου για μετά το 2010.

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί το πρώτο βήμα προς τον στόχο αυτό. Παρουσιάζει διάφορες εναλλακτικές επιλογές όσον αφορά το όραμα και τον στόχο της ΕΕ για μετά το 2010. Έχει ως σκοπό να διευκολύνει τη διεξαγωγή περαιτέρω τεκμηριωμένου διαλόγου, επισημαίνοντας τα ζητήματα που πρέπει να καλυφθούν και τις εργασίες που απαιτούνται για τον καθορισμό και την υλοποίηση φιλόδοξων στόχων της ΕΕ. Με βάση τον διάλογο αυτό και τις εργασίες που θα επακολουθήσουν προκειμένου να συγκεντρωθούν τα αναγκαία στοιχεία για την υποστήριξη της επιλογής που θα προκριθεί μεταξύ των διαφόρων προτεινομένων επιπέδων φιλοδοξίας για τον στόχο της ΕΕ, η Επιτροπή θα υποβάλει, μέχρι τα τέλη του έτους, στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα.

---

¹ COM(2006) 216.

² COM(2008) 864.

2. ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΕΙ Η ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

2.1. Κατάσταση και τάσεις της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη και παγκοσμίως

Πολλές έγκυρες εκθέσεις³ επιβεβαιώνουν ότι η βιοποικιλότητα του πλανήτη εξακολουθεί να απειλείται σοβαρά, ενώ σημειώνονται απώλειες με ρυθμό 100 έως 1000 φορές ταχύτερο του κανονικού. Περισσότερο από το ένα τρίτο των αξιολογηθέντων ειδών απειλείται με εξαφάνιση και εκτιμάται ότι το 60% των οικοσυστημάτων της Γης υποβαθμίστηκαν κατά την τελευταία πενήνταετία, γεγονός το οποίο είχε επιπτώσεις στις εξαρτώμενες από αυτά οικοσυστημικές υπηρεσίες. Πίεση ασκείται και στη θαλάσσια βιοποικιλότητα, ενώ το 90% περίπου της βιομάζας του πλανήτη βρίσκεται στους ωκεανούς. Οι ισχυρότερες πιέσεις που δέχεται η βιοποικιλότητα είναι η καταστροφή, ο κατακερματισμός και η υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων που προκαλούνται από τις αλλαγές των χρήσεων γης, η υπερεκμετάλλευση, οι μη αιεφόρες πρακτικές (π.χ. υπεραλίευση), τα χωροκατακτητικά είδη, η οξίνιση των ωκεανών, η ρύπανση και, σε αυξανόμενο βαθμό, η κλιματική αλλαγή. Ο σημερινός ρυθμός της δημογραφικής ανάπτυξης και η αυξανόμενη κατά κεφαλή κατανάλωση, σε συνδυασμό με την ανεπαρκή ανάπτυξη των δομών της αγοράς και των θεσμών που απαιτούνται για τη βέλτιστη κατανομή των φυσικών πόρων, οδηγούν σε απώλεια βιοποικιλότητας, καθώς οι πόροι καταναλώνονται με ταχύτητα που δεν επιτρέπει την αντικατάστασή τους.

Πληθαίνουν τα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία η κατάσταση πολλών οικοσυστημάτων προσεγγίζει ή έχει φθάσει ήδη το σημείο πέραν του οποίου γίνεται μη αναστρέψιμη⁴. Ακριβώς όπως η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 2 βαθμούς σε σχέση με τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής αναμένεται να οδηγήσει σε καταστροφική κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας, εάν υπερβεί ορισμένα όρια, θα έχει εκτεταμένες συνέπειες για την ίδια τη λειτουργία του πλανήτη. Αν και τα όρια αυτά δεν έχουν ακόμη καθοριστεί, είναι πλέον σαφές για την επιστημονική κοινότητα ότι ο τρέχων ρυθμός απώλειας βιοποικιλότητας θέτει σε κίνδυνο τη μελλοντική ευημερία των πολιτών της ΕΕ και ολόκληρου του κόσμου.

Στην Ευρώπη, οι αξιολογήσεις της διατήρησης των ειδών και ενδιαιτημάτων καταδεικνύουν ότι, παρόλο που υπήρξαν ορισμένες βελτιώσεις, η γενική κατάσταση εξακολούθησε να επιδεινώνεται. Από την πρώτη μεγάλης κλίμακας αξιολόγηση των πλέον ευάλωτων ενδιαιτημάτων και ειδών της Ευρώπης που προστατεύονται από την οδηγία για τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα) προέκυψε ότι μόνο το 17% βρισκόταν σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, όπως απαιτείται από την οδηγία. Τον μεγαλύτερο κίνδυνο διατρέχουν οι λειμώνες, οι υγρότοποι, τα ενδιαιτήματα των εκβολών των ποταμών και τα παράκτια ενδιαιτήματα⁵. Ιδιαίτερα ανησυχητικός είναι και ο ρυθμός απώλειας της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Όσον αφορά τις οικοσυστημικές υπηρεσίες στην ΕΕ, υπάρχουν επί παραδείγματι στοιχεία που αποδεικνύουν ότι μειώνεται η ικανότητα ορισμένων εδαφών αρόσιμης γης, εξαρτώμενων σε μεγάλο βαθμό από την εδαφική βιοποικιλότητα, να αποθηκεύουν διοξείδιο του άνθρακα⁶. Για να διατηρηθούν και να ενισχυθούν τα οικοσυστήματα που παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο χρειάζονται κατάλληλες μορφές διαχείρισης του χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος. Με την εξαφάνιση παράκτιων υγροτόπων ενδέχεται να εκλείψουν και σημαντικές υπηρεσίες θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων, όπως εκείνες που παρέχουν τα αλμυρά έλη.

³ «Growing within limits», Netherlands Environmental Assessment Agency, Οκτώβριος 2009· «Millennium Ecosystem Assessment», 2005· «IUCN Red List», Νοέμβριος 2009.

⁴ «A safe operating space for humanity», *Nature*, 23 Σεπτεμβρίου 2009.

⁵ COM(2009) 358.

⁶ CLIMSOIL: http://ec.europa.eu/environment/soil/review_en.htm.

2.2. Επιπτώσεις της απώλειας βιοποικιλότητας

Παράλληλα με την εγγενή της αξία, η βιοποικιλότητα προσδίδει «αξία» μέσω των οικοσυστημικών υπηρεσιών, όπως, επί παραδείγματι, με την παροχή τροφής και νερού, την εξασφάλιση φυσικής προστασίας από τις πλημμύρες και τις καταιγίδες και τη ρύθμιση του κλίματος.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της απώλειας βιοποικιλότητας εκτείνονται από αλλαγές σε μικροεπίπεδο έως την κατάρρευση ολόκληρων οικοσυστημάτων και υπηρεσιών, με ενδεχόμενες συνέπειες για τη μελλοντική μας ευημερία. Μολονότι ο ρόλος της βιοποικιλότητας στη διατήρηση της λειτουργίας των οικοσυστημάτων δεν έχει πλήρως διαλευκανθεί, επιστημονικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι τα οικοσυστήματα που χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία ειδών είναι περισσότερο παραγωγικά, σταθερά και ανθεκτικά, λιγότερο ευάλωτα στις εξωτερικές τάσεις και πιέσεις και συμβάλλουν στην αύξηση της γενικής οικοσυστημικής λειτουργικότητας⁷. Καθώς η φύση είναι ο αποτελεσματικότερος ρυθμιστής του κλίματος και, ταυτόχρονα, η μεγαλύτερη καταβόθρα διοξειδίου του άνθρακα, η απώλεια βιοποικιλότητας υπονομεύει την επίτευξη των κλιματικών στόχων. Εύρωστα και ανθεκτικά οικοσυστήματα αποτελούν για μας ασφάλεια ζωής κατά της κλιματικής αλλαγής διότι συνιστούν «φυσικό ίαμα» για τον μετριασμό των συνεπειών της και την προσαρμογή σ' αυτές⁸.

Η απώλεια βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων έχουν επίσης οικονομικό κόστος, το οποίο ως επί το πλείστον παρβλεπόταν μέχρι πρόσφατα. Η ετήσια απώλεια οικοσυστημικών υπηρεσιών υπολογίζεται σε 50 δισ. ευρώ, ενώ οι σωρευμένες απώλειες ευημερίας εκτιμήθηκε ότι θα ανέλθουν μέχρι το 2050 στο 7% του ΑΕΠ⁹. Η βιοποικιλότητα δεν είναι μόνο αυτή καθαυτή πολύτιμη, αποτελεί επίσης πηγή οικοσυστημικών υπηρεσιών με πολύτιμη συνεισφορά στην οικονομία, η οποία συχνά δεν αναγνωρίζεται από τις αγορές. Η σωστή εκτίμηση της αξίας των οικοσυστημικών υπηρεσιών είναι επομένως απαραίτητη. Αυτό αποτελεί εξάλλου βασική ενδιάμεση διαπίστωση της διεθνούς μελέτης με τίτλο «The Economics of Ecosystems and Biodiversity» (TEEB / Τα οικονομικά των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας)¹⁰.

Επιπλέον, καθώς η βιοποικιλότητα προσφέρει – συχνά με πολύ χαμηλότερο κόστος – πολλές από τις υπηρεσίες που παρέχουν τα ανθρωπογενή τεχνολογικά μέσα, η προστασία και η αποκατάστασή της αποτελούν σε ορισμένες περιπτώσεις έναν οικονομικά αποδοτικό τρόπο μετριασμού της κλιματικής αλλαγής ή προσαρμογής σε αυτή¹¹. Δεδομένου ότι οι φυσικοί πόροι υπεισέρχονται σε ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων, η αποκατάστασή τους και η βελτίωση της χρήσης τους μπορούν να συντελέσουν στην αύξηση της παραγωγικότητας ή την εκμετάλλευση νέων πηγών ανάπτυξης, μέσω μιας διαδικασίας οικονομικής καινοτομίας.

⁷ «Biodiversity and ecosystem functionality», *Nature*, 12 Ιουλίου 2007.

⁸ «Convenient solutions to an inconvenient truth: ecosystem-based approaches to climate change», World Bank, 2009· «TEEB Climate Issues Update», Σεπτέμβριος 2009· «The Natural Fix? The role of ecosystems in climate mitigation», UNEP, Ιούνιος 2009.

⁹ COM(2009) 400.

¹⁰ «TEEB Interim Report», Μάιος 2008· «TEEB for Policy-Makers», Νοέμβριος 2009: <http://www.teebweb.org>.

¹¹ Επί παραδείγματι, οι επενδύσεις στην αποκατάσταση τροπικών δασών έχουν πολύ υψηλή απόδοση: το τυπικό κόστος κυμαίνεται γύρω στα 3.500 δολάρια ανά εκτάριο ενώ, σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις, το ετήσιο κέρδος που αποφέρουν τα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες των οικοσυστημάτων αυτών, από τη δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα έως τη συγκράτηση των πλημμυρών και της διάβρωσης, είναι της τάξης των 7.000 δολαρίων ανά εκτάριο.

Τέλος, η βιοποικιλότητα και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες συμβάλλουν καθοριστικά στην ευημερία του ανθρώπου. Εξασφαλίζουν τα προς το ζην για εκατομμύρια ανθρώπους ανά τον κόσμο και είναι απαραίτητες για τη μείωση της φτώχειας και την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Η βιοποικιλότητα είναι επίσης πηγή τροφίμων. Η γενετική ποικιλότητα, ειδικότερα, λειτουργεί ως ασπίδα προστασίας από τις απώλειες που προκαλούν στις καλλιέργειες οι επιβλαβείς οργανισμοί και οι ασθένειες και από την κλιματική αλλαγή, εγγυώμενη έτσι τη διατροφική ασφάλεια. Στην ΕΕ, η πτώση της βιωσιμότητας των καλλιεργητικών πρακτικών που ευνοούν τη βιοποικιλότητα είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια ορισμένων οικοσυστημικών υπηρεσιών ζωτικής σημασίας στις αγροτικές περιοχές καθώς και εύφορης γεωργικής γης, η δε εγκατάλειψη γεωργικών εκτάσεων προκάλεσε οικονομικές και κοινωνικές απώλειες, ιδίως στις αγροτικές κοινότητες. Στο θαλάσσιο περιβάλλον, ανάλογη κατάσταση επικρατεί σε ορισμένες αλιευτικές κοινότητες που έχουν πληγεί σοβαρά από την εξάντληση των ιχθυαποθεμάτων. Εάν συνεχιστεί η υποβάθμιση των οικοσυστημάτων, αυτές οι θέσεις εργασίας κινδυνεύουν να χαθούν. Τα παράκτια οικοσυστήματα, χάρη στα οποία οι κοινότητες των ακτών είναι λιγότερο ευάλωτες στα ακραία καιρικά φαινόμενα, μετριάζουν τη διάβρωση των ακτών, εξασφαλίζουν υγιή ενδιαιτήματα για τα ιχθυαποθέματα και έχουν μεγάλη ικανότητα αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα.

2.3. Επιτεύγματα και ανεπάρκειες της τρέχουσας πολιτικής

Η βιοποικιλότητα αποτελεί βασική περιβαλλοντική προτεραιότητα της ΕΕ και οι σχετικές επιδιώξεις έχουν ενσωματωθεί στη στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη. Ο στόχος που έθεσε η ΕΕ για το 2010 είχε καταλυτική επίδραση στην κατάρτιση του προγράμματος δράσης για τη βιοποικιλότητα το 2006 και στην ενίσχυση των προσπαθειών με σκοπό την πλήρη εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ για τα πτηνά και τα ενδιαιτήματα, οι οποίες συνιστούν τη ραχοκοκαλιά της σχετικής με τη διατήρηση της φύσης νομοθεσίας της ΕΕ. Το δίκτυο Natura 2000 της ΕΕ, το οποίο καλύπτει το 17% του εδάφους της και αποτελεί το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών παγκοσμίως, είναι ένα επιτυχημένο εγχείρημα. Η οικοσυστημική προσέγγιση αποτελεί τη βάση της οδηγίας-πλαίσιου για τα ύδατα¹² και της οδηγίας-πλαίσιου για τη θαλάσσια στρατηγική¹³, οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη καλής κατάστασης για τα οικοσυστήματα, λαμβάνοντας υπόψη τις σωρευτικές πιέσεις. Άλλα οφέλη έχουν αποκομιστεί και θα εξακολουθήσουν να αποκομίζονται από την εφαρμογή της νομοθεσίας που εστιάζεται στη μείωση συγκεκριμένων ρύπων, καθώς και άλλων επωφελών για τη βιοποικιλότητα νομοθετικών πράξεων, από τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την καλύτερη συνεκτίμηση των σχετικών με τη βιοποικιλότητα προβληματισμών σε άλλες πολιτικές, όπως στην κοινή αλιευτική πολιτική μετά τη μεταρρύθμιση του 2002, και από την αύξηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης ενεργειών για την προστασία της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο διαφόρων πολιτικών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Έχουν καταβληθεί επίσης προσπάθειες για τη μείωση των επιπτώσεων των προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης στη βιοποικιλότητα, τόσο εντός, όσο και εκτός της ΕΕ. Επί παραδείγματι, το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή αποσκοπεί στην τιθάσευση των δυνάμεων της εσωτερικής αγοράς, ενώ το σχέδιο δράσης για επιβολή της δασικής νομοθεσίας, διακυβέρνηση και εμπόριο και η προτεινόμενη νομοθεσία για τον καθορισμό των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στο εμπόριο επιδιώκουν να σταματήσουν τη διάβρωση του φυσικού κεφαλαίου.

---

¹² Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

¹³ Οδηγία 2008/56/ΕΚ.

Ωστόσο, παρά τα επιτεύγματα αυτά, διάφοροι παράγοντες εμπόδισαν την ΕΕ να υλοποιήσει τον στόχο που έθεσε για το 2010 και πρέπει να ληφθούν υπόψη στη σχετική με τη βιοποικιλότητα πολιτική που θα καλύψει την περίοδο μετά το 2010.

Πρώτον, εξακολουθούν να παρατηρούνται **ελλείψεις εφαρμογής** όσον αφορά το δίκτυο Natura 2000, του οποίου το χερσαίο τμήμα δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από το 2010 και το θαλάσσιο πριν από το 2012. Στοχοθετημένα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ για τη διατήρηση της φύσης αποδείχθηκαν ικανά να αντιστρέψουν τη φθίνουσα πορεία των απειλούμενων ειδών και οικοσυστημάτων, πλην όμως σημειώθηκαν καθυστερήσεις και προβλήματα στην εφαρμογή τους που οφείλονται, μεταξύ άλλων, στην ανεπάρκεια των διατεθέντων πόρων.

Δεύτερον, υπάρχουν ακόμη σημαντικές **ελλείψεις στην ασκούμενη πολιτική** που πρέπει να καλυφθούν. Ειδικότερα, απαιτείται περαιτέρω ανάπτυξη των πολιτικών για τα εδάφη και τα χωροκατακτητικά είδη, οι οποίες έχουν κρίσιμη σημασία για την αντιμετώπιση της απώλειας βιοποικιλότητας. Σε επίπεδο ΕΕ, έχουν θεσπιστεί σχετικές απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής. Επίσης, η τρέχουσα πολιτική δεν καλύπτει επαρκώς τις οικοσυστημικές υπηρεσίες. Αυτές δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθούν μόνο με μέτρα διατήρησης της βιοποικιλότητας: τα υψηλά επίπεδα διατήρησης ειδών και ενδιαιτημάτων δεν είναι παρά ένας βασικός παράγοντας μεταξύ άλλων, καθώς πολλές από τις υπηρεσίες αυτές παρέχονται εκτός των προστατευόμενων περιοχών. Ένα πρώτο βήμα προς τη συμπλήρωση της έλλειψης αυτής θα σημειωθεί με την ολοκλήρωση από την Επιτροπή μιας πρώτης σειράς βιοφυσικών χαρτών των οικοσυστημικών υπηρεσιών και με την περάτωση, μέχρι τα τέλη του 2010, των εργασιών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος για τον έλεγχο και τη μέτρηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Επιπλέον, ενώ οι ρυθμίσεις της ΕΕ συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ανάπτυξη υποδομών και τον χωροταξικό συνδυασμό σε επίπεδο ΕΕ, είναι δυνατόν να αποκομιστούν περαιτέρω οφέλη εάν, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, βελτιωθεί ο συντονισμός με την ανάπτυξη «πράσινων υποδομών»¹⁴ στο 83 % του εδάφους της ΕΕ που δεν περιλαμβάνεται στο δίκτυο Natura 2000, καθώς και με τις επενδύσεις στις υποδομές αυτές. Μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί την κατά το δυνατόν αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, ώστε να ενισχυθεί η ανθεκτικότητά τους και να διατηρηθούν οι βασικές υπηρεσίες που παρέχουν, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται να επιτευχθούν οι στόχοι διατήρησης και να καταστούν τα κράτη μέλη ικανά να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή. Η Επιτροπή προωθεί και στηρίζει τις ανταλλαγές ορθών πρακτικών, ώστε να αποτελέσουν τη βάση της στρατηγικής της ΕΕ για τις πράσινες υποδομές που θα διαμορφωθεί μετά το 2010.

Τρίτον, παρόλο που έχουν συγκεντρωθεί πολλά στοιχεία από τότε που καθορίστηκε ο στόχος του 2010, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά **κενά στις γνώσεις και τα δεδομένα**, σε όλα τα επίπεδα - κρατών μελών, ΕΕ και παγκόσμιο. Δεν υιοθετήθηκε συνολική προσέγγιση για τη συγκέντρωση, την ανάλυση και την επικύρωση των δεδομένων, καθώς η βιοποικιλότητα έχει σύνθετο χαρακτήρα και δεν μπορεί να αναχθεί σε μια ενιαία μεταβλητή αλλά απαιτεί την ανάπτυξη μιας σειράς αλληλένδετων δεικτών. Πέραν τούτου, υπήρξε ανομοιομορφία στις εκθέσεις που υπέβαλαν τα κράτη μέλη βάσει των οδηγιών για τα πτηνά και τα ενδιαιτήματα, όπως και στα μέτρα παρακολούθησης της βιοποικιλότητας.

---

¹⁴ «Πράσινη υποδομή» είναι ένα διασυνδεδεμένο δίκτυο φυσικών περιοχών, στις οποίες περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, πράσινοι διάδρομοι, υγρά τοπία, πάρκα, δρυμοί, αυτόχθονες φυτικές κοινότητες και θαλάσσιες ζώνες που ρυθμίζουν κατά τρόπο φυσικό τις ροές που είναι αποτέλεσμα καταίγιδων, τις θερμοκρασίες, τους κινδύνους πλημμυρών και την ποιότητα του νερού, του ατμοσφαιρικού αέρα και των οικοσυστημάτων.

Επιταχύνονται οι εργασίες για τον καθορισμό βασικής γραμμής και συναφών δεικτών, τόσο στην ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Καταρτίζεται μια σειρά ευρωπαϊκών δεικτών οι οποίοι, μαζί με τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν για την εφαρμογή της οδηγίας περί ενδιαιτημάτων, θα είναι πιθανότατα οι πλέον προηγμένοι παγκοσμίως. Τον Ιούνιο του 2010, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος θα τελειοποιήσει την πρώτη βασική γραμμή της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, θα δρομολογήσει ένα σύστημα πληροφοριών για τη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη (Biodiversity Information System for Europe - BISE) και θα καταρτίσει στρατηγικό σχέδιο για τη συμπλήρωση των κενών, ιδίως όσον αφορά τους δείκτες για τα οικοσυστήματα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες. Σε σχέση με το θαλάσσιο περιβάλλον, η κατανόηση πολλών οικοσυστημάτων και ενδιαιτημάτων παρουσιάζει κενά, η περιγραφή των ειδών είναι ελλιπής και οι γνώσεις σχετικά με τους θαλάσσιους γενετικούς πόρους βρίσκονται σε εμβρυακό στάδιο. Χάρη στην οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική θα βελτιωθεί η αξιολόγηση και η παρακολούθηση των μεταβολών των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή και στις επιπτώσεις της στη βιοποικιλότητα. Επίσης αναμένονται οφέλη από μέσα όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Θαλάσσιων Παρατηρήσεων και Δεδομένων (EMODNET) και ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ΕΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες που αποβλέπουν στη σύσταση Διακυβερνητικής Πλατφόρμας για τη Βιοποικιλότητα και τις Οικοσυστημικές Υπηρεσίες (Inter-Governmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services - IPBES), στα πρότυπα της επιτυχούς Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC). Η πλατφόρμα αυτή αναμένεται να επιτύχει ομοφωνία με την επικύρωση των υφιστάμενων επιστημονικών στοιχείων και να συμβάλει στην ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών στη διαδικασία χάραξης πολιτικής για την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης ανθρώπινης ευημερίας. Η απόφαση για τη σύσταση ή μη της IPBES αναμένεται να ληφθεί την άνοιξη του 2010.

Τέταρτον, πρέπει να βελτιωθεί η **ενσωμάτωση** των σχετικών με τη βιοποικιλότητα προβληματισμών στις άλλες πολιτικές. Η εξέλιξη της βιοποικιλότητας αποτελεί καλό δείκτη της φιλικότητας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και της κοινωνίας προς το περιβάλλον. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση προβλημάτων σε άλλα πεδία πολιτικής αποδείχθηκαν ασύμβατα με τους στόχους για τη βιοποικιλότητα και είχαν ακόμη και δυσμενείς επιπτώσεις. Συχνά, παραβλέπονται τα οφέλη που προσφέρουν τα ανθεκτικά οικοσυστήματα. Χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες ούτως ώστε να εμπλακούν συστηματικά και άλλοι τομείς στην αντιμετώπιση των σχετικών με τη βιοποικιλότητα προβλημάτων, με τη βοήθεια σαφών δεικτών για τη μέτρηση της προόδου. Οι πολιτικές για τη βιοποικιλότητα και οι λοιπές πολιτικές πρέπει να παρουσιάζουν συνοχή και να αλληλοενισχύονται.

Τα προβλήματα που επισημαίνονται στην Πράσινη Βίβλο για τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής επιβάλλεται να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα προκειμένου, αφενός, να διαμορφωθεί μια οικολογικά βιώσιμη πολιτική το 2012 που θα βασίζεται σε επιστημονικές γνωμοδοτήσεις και θα αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και, αφετέρου, να συμβάλει περισσότερο η πολιτική αυτή στην επίτευξη των σχετικών με τη βιοποικιλότητα στόχων. Για την ανάπτυξη των οικοσυστημικών υπηρεσιών είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η πολιτική στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης με τη διατήρηση και προώθηση γεωργικών και δασοκομικών συστημάτων υψηλής φυσικής αξίας στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής. Θα είναι σημαντικό επίσης να βελτιστοποιηθεί η αξιοποίηση των διαθρωπικών ταμείων ενισχύοντας την συμπληρωματικότητα και τη συνέργεια μεταξύ των διαφόρων σκελών των κοινοτικών και

άλλων μηχανισμών συγχρηματοδότησης, ώστε οι στόχοι για τη βιοποικιλότητα να προωθηθούν σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ.

Περαιτέρω ενσωμάτωση χρειάζεται κατά προτεραιότητα στην εξωτερική πολιτική και σε άλλες πολιτικές συνυφασμένες με την βιοποικιλότητα. Πέρα από την ενίσχυση των προσπαθειών για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των εν λόγω πολιτικών στη βιοποικιλότητα της ΕΕ και παγκοσμίως¹⁵, απαιτείται πληρέστερη ευαισθητοποίηση των συνεπειών της απώλειας βιοποικιλότητας για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων που απορρέουν από τις πολιτικές αυτές, καθώς και των οικονομικών οφελών που είναι δυνατόν να αποκομιστούν από υγιή οικοσυστήματα. Αυτή η ευαισθητοποίηση έχει κρίσιμη σημασία και για τις αναπτυσσόμενες χώρες που πλήττονται άμεσα από τις επιπτώσεις της απώλειας βιοποικιλότητας.

Πέμπτον, χρειάζεται κατάλληλη εκτίμηση των αναγκών **χρηματοδότησης** μέτρων για τη βιοποικιλότητα στην ΕΕ, συνυπολογίζοντας τα οφέλη που συνεπάγονται τα οικοσυστήματα για την ευημερία. Η Επιτροπή διενεργεί εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών για τη διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, βασιζόμενη στα στοιχεία που υπέβαλαν τα κράτη μέλη, ώστε να διαμορφώσει ακριβή εικόνα του εύρους και της κατανομής των αναγκών. Από τις πρώτες εκτιμήσεις προκύπτει ότι καλύπτεται μόνο το 20% του συνόλου των χρηματοδοτικών αναγκών για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διαθέτουν μεγάλες εκτάσεις γεωργικής γης πλούσιας σε βιοποικιλότητα και «υψηλής φυσικής αξίας», θα μπορούσαν εν προκειμένω να αξιοποιούν συστηματικότερα τις δυνατότητες χρηματοδότησης γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων που παρέχει η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.

Τέλος, πρέπει να εξετασθεί, σε επίπεδο ΕΕ και παγκόσμιο, το ζήτημα της **ισοτιμίας**. Καθώς η βιοποικιλότητα δεν είναι ομοιογενώς κατανομημένη και εξελίσσεται διαφορετικά στις διάφορες περιφέρειες, άνιση είναι και η κατανομή του βάρους της αντιμετώπισης του προβλήματος. Γι' αυτό απαιτούνται διαφοροποιημένα μέσα άσκησης πολιτικής, με συνδυασμό κανονιστικών μέτρων και αγορακεντρικών μέσων. Πέρα από την εφαρμογή των κατοχυρωμένων ήδη στην περιβαλλοντική νομοθεσία σημαντικών αρχών «ο ρυπαίνων πληρώνει» και «πλήρης ανάκτηση του κόστους», η ισοτιμία προϋποθέτει την προώθηση της αρχής βάσει της οποίας εκείνοι που επωφελούνται από τις οικοσυστημικές υπηρεσίες πρέπει να ανταμείβουν τους κατόχους των εκτάσεων που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ΕΕ είναι αποφασισμένη να εξασφαλίσει την επιτυχή έκβαση, το 2010, των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται στο πλαίσιο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την βιολογική ποικιλότητα με αντικείμενο την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των οφελών που προκύπτουν από τη χρήση τους. Έχει δεσμευθεί επίσης να επιδιώξει την επιτυχία των διαπραγματεύσεων για τη μείωση των εκπομπών που οφείλονται στην αποψίλωση και υποβάθμιση των δασών και την ένταξη του ζητήματος της διατήρησης ως ουσιαστικό πρώτο βήμα προς μια ευρύτερη προσέγγιση εκτίμησης της αξίας και ανταμοιβής της παροχής οικοσυστημικών υπηρεσιών. Θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθούν και να ενισχυθούν οι προοπτικές της «μόνιμης καλλιέργειας» (permaculture) ως μέσου αποτελεσματικής προστασίας και αποκατάστασης της βιοποικιλότητας. Η ΕΕ καλείται επίσης να αξιολογήσει πλήρως τις επιπτώσεις των καταναλωτικών προτύπων της στην πέραν των συνόρων της βιοποικιλότητα.

---

¹⁵ Το οικολογικό αποτύπωμα της ΕΕ είναι 4,7 παγκόσμια εκτάρια (global hectares) κατά κεφαλήν ή το διπλάσιο της βιολογικής ικανότητάς της, σύμφωνα με τον δείκτη αποτυπώματος της ΕΕ.

3. ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 2010

3.1. Προς ένα όραμα για το 2050

Υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά του νέου μακροπρόθεσμου οράματος της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Το όραμα πρέπει να περιλαμβάνει σαφές χρονοδιάγραμμα (έως το 2050), να αντικατοπτρίζει τον επείγοντα χαρακτήρα της κρίσης της βιοποικιλότητας, τις εγγενείς και απτές αξίες της και τη σημασία των υπηρεσιών που παρέχει. Πρέπει να είναι κατανοητό και αποδεκτό από το ευρύ κοινό και υλοποιήσιμο, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Με βάση τα ανωτέρω, τα ακόλουθα στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην πορεία προς το όραμα της ΕΕ για το 2050, ώστε να στηρίζουν τον πρωταρχικό στόχο που θα καθοριστεί και να συμβάλουν στη μετουσίωση του οράματος σε πραγματικότητα:

Η βιοποικιλότητα και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες – το φυσικό κεφάλαιο του πλανήτη - διαφυλάσσονται, αναγνωρίζονται ως προς την αξία τους, και στο μέτρο του δυνατού, αποκαθίστανται για την εγγενή αξία τους αλλά και για να συνεχίσουν να στηρίζουν την οικονομική ευμάρεια και την ανθρώπινη ευημερία και να αποτρέψουν καταστροφικές αλλαγές που συνδέονται με την απώλεια βιοποικιλότητας.

Διεξάγονται συζητήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό τον καθορισμό στόχου για το 2020. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να έχει έναν στόχο. Για να εξασφαλιστεί η συνάφεια του στόχου της ΕΕ με τις διεθνείς διαπραγματεύσεις, στις επιλογές που παρατίθενται κατωτέρω το 2020 θεωρείται μη προσαρμόσιμο μέγεθος. Εξάλλου, μια δεκαετία είναι το ελάχιστο διάστημα που χρειάζεται για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση μέτρων στον τομέα της βιοποικιλότητας – όπου οι αποκρίσεις είναι συχνά βραδείες και εξαιρετικά ποικίλες - και για να σημειωθεί μετρήσιμη και ρεαλιστική πρόοδος. Επιπλέον, το 2020 έχει τεθεί ως χρονικός ορίζοντας και για άλλες πολιτικές που συνδέονται στενά με την πολιτική για τη βιοποικιλότητα.

Ο πρωταρχικός στόχος για το 2020 αναμένεται να εξασφαλίσει τη μετάβαση από το όραμα στην πραγματικότητα. Πρέπει να είναι μετρήσιμος, εφικτός, αποδοτικός ως προς το κόστος και να συμβάλλει στην τήρηση των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η ΕΕ σχετικά με τη βιοποικιλότητα.

Ορισμένα από τα ανωτέρω κριτήρια είναι αντιστρόφως ανάλογα. Επί παραδείγματι, ένας λιγότερο αυστηρός στόχος έχει μεν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτευχθεί αλλά μικρότερες πιθανότητες να εμποδίσει τη βιοποικιλότητα να φθάσει το κρίσιμο σημείο μη αναστρεψιμότητας. Οι παράγοντες αυτοί χρειάζεται να σταθμιστούν μεταξύ τους προκειμένου να αξιολογηθεί η συνολική καταλληλότητα των προτεινόμενων επιλογών και να αποφασιστεί ποιος είναι ο καλύτερος στόχος.

3.2. Επίπεδα φιλοδοξίας

Στη συνέχεια εκτίθενται, κατ' αύξουσα σειρά, τέσσερα επίπεδα φιλοδοξίας όσον αφορά τον πρωταρχικό στόχο για το 2020.

Επιλογή 1. Σημαντική μείωση του ρυθμού απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020

Επιλογή 2. Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020

Επιλογή 3. Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ και αποκατάσταση αυτών στο μέτρο του δυνατού

Επιλογή 4. Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020, αποκατάσταση αυτών στο μέτρο του δυνατού και αύξηση της συνεισφοράς της ΕΕ στην αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως

Τα τέσσερα επίπεδα φιλοδοξίας συνεπάγονται διαφορετικά οφέλη και κόστος και απαιτούν την επεξεργασία κατά το μάλλον ή ήττον αυστηρών μέτρων και μέσων άσκησης πολιτικής. Έχοντας ως υπόβαθρο μια κοινή **βασική γραμμή πολιτικής** που περιλαμβάνει την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ για τη διατήρηση της φύσης και για άλλους σχετικούς με τη βιοποικιλότητα τομείς πολιτικής, και ειδικότερα για το κλίμα και την ενέργεια, την κοινή γεωργική πολιτική και τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Αυτό που προέχει είναι να αξιοποιηθεί κάθε ευκαιρία για να προχωρήσει η υλοποίηση των στόχων της πολιτικής για την βιοποικιλότητα και να επιτευχθεί ταυτόχρονα ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σ' αυτή με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Δεδομένου ότι για την αντιμετώπιση ορισμένων πιέσεων που έχουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα της ΕΕ χρειάζεται επίσης διεθνής συνεργασία, είναι σημαντικό να τηρηθούν παράλληλα οι ανειλημμένες διεθνείς δεσμεύσεις, ιδίως στο πλαίσιο πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών, όπως της σύμβασης για τα αποδημητικά είδη, της σύμβασης Ramsar για τους υγρότοπους και της συμφωνίας για τη διατήρηση των αφρικανο-ευρασιατικών αποδημητικών υδρόβιων πτηνών, και να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τον χαρακτηρισμό θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών σε διεθνές επίπεδο.

Και οι τέσσερις επιλογές απαιτούν το καθορισμό **επιστημονικής βασικής γραμμής** για την κατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην Ευρώπη. Αυτό είναι απαραίτητο για να καταστεί δυνατή η μέτρηση της προόδου. Η βασική γραμμή δεν θα συνίσταται σε έναν μοναδικό αριθμό αλλά θα στηρίζεται στη σημερινή κατάσταση των κύριων χαρακτηριστικών στοιχείων της βιοποικιλότητας: διατήρηση των ειδών και ενδιαιτημάτων, των οικοσυστημάτων και των σπουδαιότερων οικοσυστημικών υπηρεσιών. Ομοίως, η «ανάσχεση της απώλειας» βιοποικιλότητας δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά λέξη, καθότι σημαίνει τη διατήρηση των κύριων χαρακτηριστικών στοιχείων πάνω από τη βασική γραμμή. Αν και διατίθενται ήδη οι γνώσεις για τον καθορισμό σαφούς και αξιόπιστης βασικής γραμμής, χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για να μετατραπουν οι γνώσεις αυτές σε ειδικούς, μετρήσιμους και αποκρινόμενους στην ασκούμενη πολιτική δείκτες.

Επίσης, πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες στον τομέα της **έρευνας** για να συμπληρωθούν βασικά γνωστικά κενά. Αυτά αφορούν τα οικονομικά της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών, την κατάρτιση και τελειοποίηση μετρήσιμων δεικτών και τον προσδιορισμό του ύψους των πιέσεων που μπορεί να δεχθεί η βιοποικιλότητα χωρίς να σημειωθεί μη αναστρέψιμη απώλεια – με ενδεχομένως καταστροφικές συνέπειες. Εάν συσταθεί εντός του 2010, η Διακυβερνητική Πλατφόρμα για τη Βιοποικιλότητα και τις Οικοσυστημικές Υπηρεσίες (IPBES) μπορεί να συμβάλει σημαντικά στις εν λόγω προσπάθειες, θα χρειαστεί όμως δράση και σε επίπεδο ΕΕ. Οι διεξαγόμενες εργασίες για όλα αυτά τα ζητήματα πρέπει να ενταθούν και να ολοκληρωθούν.

Τέλος, παρόλο που η διατήρηση πρέπει να εξακολουθήσει να συνιστά κεντρικό άξονα της πολιτικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, σε κάθε νέο στόχο πρέπει να συνεκτιμάται ο ρόλος των οικοσυστημάτων και των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Η σημασία των οικοσυστημικών υπηρεσιών έχει ήδη αναγνωριστεί στην τρέχουσα πολιτική και αποτελεί, επί παραδείγματι, σημαντικό στοιχείο της οδηγίας-πλαίσου για τη θαλάσσια στρατηγική, που εντάσσεται στην ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική της ΕΕ¹⁶, χωρίς όμως να έχουν ληφθεί επαρκή συγκεκριμένα μέτρα. Οι βασικές οικοσυστημικές υπηρεσίες είναι σημαντικό να

¹⁶ COM(2009)540 τελικό της 15.10.2009.

προσδιοριστούν, να αξιολογηθούν και να συμπεριληφθούν στον μελλοντικό στόχο. Ο βαθμός συνεκτίμησής τους θα εξαρτηθεί από το επίπεδο φιλοδοξίας του στόχου που θα καθοριστεί και κυμαίνεται από τη συντήρηση μέχρι την πλήρη αποκατάσταση.

(Επιλογή 1) Σημαντική μείωση του ρυθμού απώλειας της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020

Η επιλογή αυτή θα σήμαινε πολιτική αποδοχή του ότι η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας στην ΕΕ είναι ανέφικτη στο ορατό μέλλον και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να τεθεί ο λιγότερο φιλόδοξος στόχος της «σημαντικής μείωσης» του ρυθμού απώλειας βιοποικιλότητας έως το 2020. Επιδιώκεται η επιβράδυνση και όχι η παύση της απώλειας βιοποικιλότητας. Κατά συνέπεια, η βιοποικιλότητα δεν θα διατηρηθεί κατ' ανάγκη πάνω από τη βασική γραμμή. Χάρη στο μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο, θα διατίθεται περισσότερος χρόνος για να αποδώσουν αποτελέσματα τα μέτρα που τέθηκαν ήδη ή τίθενται τώρα σε εφαρμογή, θα είναι δε ευκολότερο να καταδειχθεί η επιτυχία τους. Οι νέες γνώσεις και εξελίξεις που προέκυψαν μετά τον καθορισμό του στόχου του 2010 μπορούν να συμπεριληφθούν στα μέτρα για την επίτευξη του στόχου.

(Επιλογή 2) Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020

Η επιλογή αυτή συνεπάγεται τη διατήρηση του τρέχοντος στόχου, μεταθέτοντας τον χρόνο επίτευξής του. Όπως και στην επιλογή 1, θα διατίθεται περισσότερος χρόνος για να αποδώσουν αποτελέσματα τα μέτρα που έχουν ήδη τεθεί ή τίθενται τώρα σε εφαρμογή και για τη συνεκτίμηση νέων γνώσεων και εξελίξεων. Ο επιδιωκόμενος σκοπός ταυτίζεται με τον στόχο του 2010: ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, αλλά και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ. Η επίτευξη του στόχου θα έχει ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση ορισμένων οικοσυστημάτων καθώς και των υπηρεσιών που προσφέρουν.

(Επιλογή 3) Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020 και αποκατάσταση αυτών στο μέτρο του δυνατού

Η επιλογή αυτή συνίσταται στη διατήρηση του υφιστάμενου στόχου για τη βιοποικιλότητα και την παράταση της προθεσμίας για την υλοποίησή του μέχρι το 2020, διευρύνοντας ταυτόχρονα το πεδίο του, ώστε να συμπεριλάβει την ανάγκη εξασφάλισης επαρκούς παροχής βασικών οικοσυστημικών υπηρεσιών που προσφέρει η βιοποικιλότητα στην ΕΕ, καθώς και την απαίτηση αποκατάστασης των οικοσυστημάτων που δεν είναι σε θέση να παρέχουν τις αναγκαίες υπηρεσίες. Επίσης, η μέχρι τα τέλη του 2010 κατάρτιση ενός πρώτου καταλόγου και χαρτογράφηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών που έχουν σημασία για την ΕΕ θα συμβάλει στον καθορισμό του εύρους των απαιτούμενων εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης για την επίτευξη του στόχου.

Μπορούν να τεθούν στόχοι αποκατάστασης με βάση την απαίτηση να επιτευχθεί ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των ειδών και των ενδιαιτημάτων όπως ορίζεται στην οδηγία για τα ενδιαιτήματα. Η σημερινή κατάσταση διατήρησης των ειδών και ενδιαιτημάτων, όπως αξιολογήθηκε χάρη στις εκθέσεις που υποβλήθηκαν πρόσφατα δυνάμει της οδηγίας, είναι δυνατόν να χρησιμεύσει ως μέτρο σύγκρισης.

Η επιλογή αυτή αναγνωρίζει ως επιστημονικά αναγκαία την ανάσχεση της περαιτέρω απώλειας βιοποικιλότητας και συνεκτιμά τη σπουδαιότητα των οικοσυστημάτων που έχουν στρατηγική σημασία για την ΕΕ.

(Επιλογή 4) Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ έως το 2020, αποκατάσταση αυτών στο μέτρο του δυνατού και αύξηση της συνεισφοράς της ΕΕ στην αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως

Η επιλογή αυτή έχει μεγαλύτερη εμβέλεια από την επιλογή 3: αναγνωρίζει ότι είναι προς το συμφέρον της ΕΕ να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της απώλειας βιοποικιλότητας όχι μόνο εντός της επικράτειάς της αλλά και πέραν των συνόρων της. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας βιοποικιλότητας βρίσκεται εκτός ΕΕ, η αντιμετώπιση της απώλειάς της μόνο στην ΕΕ δεν αρκεί για να αποφευχθούν οι σοβαρές συνέπειες της συνεχιζόμενης απώλειας σε παγκόσμια κλίμακα. Σύμφωνα με την επιλογή αυτή, η ΕΕ καλείται να εντείνει τη δράση της για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας κρίσης της βιοποικιλότητας.

Για τον σκοπό αυτό, ενδέχεται να χρειαστούν μέτρα που θα αποβλέπουν στην περαιτέρω μείωση των επιπτώσεων των καταναλωτικών προτύπων της ΕΕ στη βιοποικιλότητα άλλων περιοχών του πλανήτη, καθώς και στην ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία της βιοποικιλότητας σε άλλες χώρες, μεταξύ άλλων με τη χρησιμοποίηση ειδικών μέσων.

4. ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η παρουσίαση οράματος και ο καθορισμός στόχου για μετά το 2010 δεν αποτελούν αυτοσκοπό. Σηματοδοτούν την έναρξη διαδικασίας για την εφαρμογή νέας στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τη βιοποικιλότητα όταν θα παύσει να ισχύει ο τρέχων στόχος.

Δεν υπάρχει εύκολος τρόπος αποτελεσματικής αντιμετώπισης της απώλειας βιοποικιλότητας. Χρειάζεται μια τεκμηριωμένη βάση στοιχείων και ολοκληρωμένη προσέγγιση, εστιασμένη στην αντιμετώπιση των κυριότερων πιέσεων που ασκούνται στη βιοποικιλότητα και στις οικοσυστημικές υπηρεσίες από συγκεκριμένους τομείς – αλλαγές χρήσεων γης, υπερεκμετάλλευση, χωροκατακτητικά είδη, ρύπανση και κλιματική αλλαγή. Για κάθε είδος πίεσης, τομέα και οικοσυστήματος είναι αναγκαίο να επινοηθούν επιμέρους στόχοι και να συνδυαστούν με αποδοτικά ως προς το κόστος μέτρα παρέμβασης στο κατάλληλο επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Είναι πλέον σαφές ότι θα χρειαστεί να βρεθούν δίκαιες πολιτικές λύσεις προσαρμοσμένες σε κάθε συγκεκριμένη κατάσταση. Με άλλα λόγια, τα μέτρα πρέπει να ληφθούν και να εφαρμοστούν σε πολλά επίπεδα: διεθνές, ΕΕ, εθνικό και υποεθνικό. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε στο πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και συνίσταται στον επιμερισμό της ευθύνης της εφαρμογής μεταξύ όλων των τομέων και στην οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων με τα κράτη μέλη, εξακολουθεί να είναι κατάλληλη. Θα απαιτηθεί εν προκειμένω ένα αποτελεσματικό πλαίσιο διακυβέρνησης με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων σε διάφορα επίπεδα.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει το έργο της το 2010, διεξάγοντας, μεταξύ άλλων, περαιτέρω διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, με σκοπό τη δημιουργία της βάσης τεκμηρίωσης που είναι αναγκαία για να προχωρήσει η διαμόρφωση του νέου πλαισίου πολιτικής της ΕΕ. Οι εργασίες αυτές εξυπηρετούν επίσης τη στρατηγική και τους στόχους της ΕΕ ενόψει της διαπραγμάτευσης του μελλοντικού διεθνούς πλαισίου για τη βιοποικιλότητα.